

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่ 15

15

พลังทางสังคม

“การดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มทางเศรษฐกิจสังคม มาเป็นพลังสังคม ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม และประเทศให้เกิดความแข็งแกร่ง และยั่งยืน”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) พลังทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยเป็นการดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ประชาชน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และภาคีต่าง ๆ ในทุกระดับ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการในระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันบนฐานความรู้ ข้อมูล และหลักวิชาการ ที่มาจากการมีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคีในสังคมอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

150001

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น

ปี 2562

ปี 2563

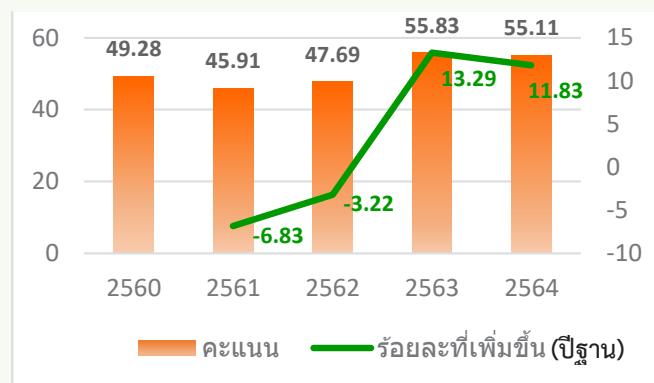
ปี 2564

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

จากฐานข้อมูลมิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมที่จะต้องมีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10 โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สิทธิส่วนบุคคล 2) อีสราภาพและการมีทางเลือก 3) การเปิดรับความแตกต่าง และ 4) การเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง จัดทำโดย Social Progress Imperative พบว่า ปี 2561 ปี 2562 ปี 2563 และปี 2564 มีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 45.91 47.69 55.83 และ 55.11 ตามลำดับ โดยในปี 2564 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.83 จากปี 2560 (ปีฐาน) ซึ่งมีสถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ณ ปี 2565 (เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10)

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม

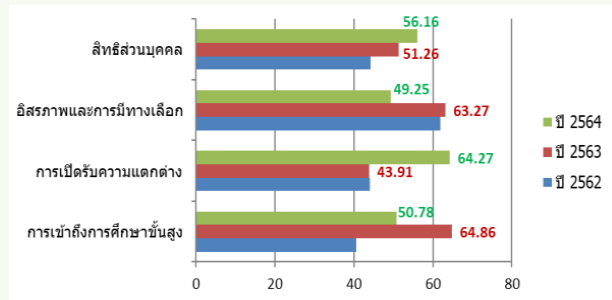

ที่มา: Social Progress Imperative

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสในปี 2564 พบว่า องค์ประกอบที่มีการปรับค่าคะแนนเพิ่มมากที่สุดจากปี 2563 ได้แก่ ส่วนการเปิดรับความแตกต่าง (เพิ่มขึ้น 20.36 คะแนน) รองลงมา คือ สิทธิส่วนบุคคล (เพิ่มขึ้น 4.9 คะแนน) และองค์ประกอบที่มีการปรับค่าคะแนนลดลง ได้แก่ อิสรภาพและการมีทางเลือก (ลดลง 14.02 คะแนน) และการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง (ลดลง 14.08 คะแนน) อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไป ควรเร่งให้ความสำคัญในการดำเนินการภายใต้ องค์ประกอบของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสประเด็นอิสรภาพและการมีทางเลือก และการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง ที่มีค่าคะแนนปรับตัวลดลง และต้องพัฒนาประเด็นการเปิดรับความแตกต่าง และสิทธิส่วนบุคคล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ค่าคะแนนปรับเพิ่มขึ้นและสามารถสนับสนุนการคงสถานะการบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาส

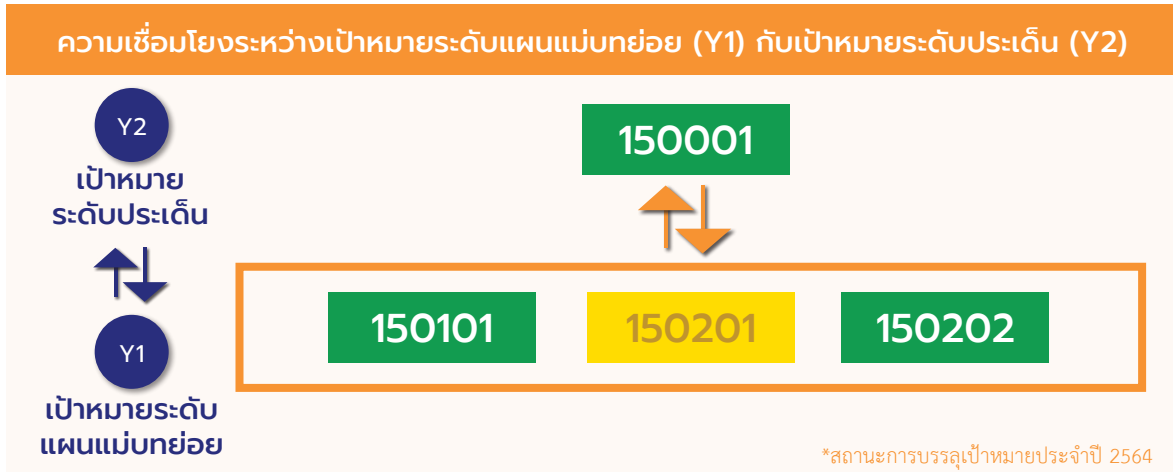
ที่มา: Social Progress Imperative

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น มีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหา อาทิ การเพิ่มบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม รวมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย ภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งเสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยผ่านรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับทุกช่วงวัย และการส่งเสริมการศึกษา การออกแบบระบบสวัสดิการและบริการทางสังคม รวมทั้งการปรับปรุงนโยบายเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในทุกมิติ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ให้ครอบคลุม ทัวถึง และสามารถรองรับความต้องการของประชากรสูงวัยวันนี้และผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

150101

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ดังนี้ชีวิตทางสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

โดยเทียบเคียงจาก (1) ข้อมูลด้านจำนวนองค์กรชุมชน พบว่า ปี 2563 มีจำนวนองค์กรชุมชน จำนวน 274.42 แห่ง ต่อประชากรแสนคน จากปี 2562 จำนวน 265.79 แห่งต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.25 (2) จำนวนสภาองค์กรชุมชนระดับ A และ B พบว่า ปี 2564 สภาองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งระดับ A จำนวน 1,817 แห่ง จากปี 2563 จำนวน 1,411 แห่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.77 (3) ภาคเอกชนมีจำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 พบว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมที่จดทะเบียนฯ ปี 2564 จำนวน 173 แห่ง จากปี 2563 จำนวน 141 แห่ง และกลุ่มกิจการเพื่อสังคมที่จดทะเบียนฯ ปี 2564 จำนวน 48 แห่ง จากปี 2563 จำนวน 10 แห่ง (4) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (GCNT) พบว่า ปี 2564 มีสมาชิกจำนวน 89 บริษัท จากปี 2563 จำนวน 60 บริษัท ซึ่งการดำเนินงานของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา สังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว**

150201

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี ทั้งหมด เฉลี่ยร้อยละ 60

โดยพิจารณาจากข้อมูลการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี พบว่า (1) ภาพรวมข้อมูลในปี 2559-2563 มีประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.9 ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ (2) ข้อมูลประชากรที่มีการเตรียมตัวด้านต่าง ๆ ช่วงอายุ 50-59 ปี พบว่ามีการเตรียมการด้านสุขภาพ ร้อยละ 74.1 และด้านการออม ร้อยละ 74.3 รวมทั้ง (3) ข้อมูลการออมของกองทุนการออมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2560-2563 ประชากรกลุ่มอายุมากกว่า 30-50 ปี และกลุ่มอายุมากกว่า 50-60 ปี มีการออมมากกว่ากลุ่มประชากรวัยอื่น ซึ่งมีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

150202

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง เฉลี่ยลดลงร้อยละ 10

โดยพิจารณาจากข้อมูลผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติมีจำนวนลดลง พบว่า ภาพรวมข้อมูลในปี 2562-2564 ผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติมีจำนวนลดลง คือ จาก 8.8 แสนคน หรือร้อยละ 12 ของผู้สูงอายุยากจนทั้งสิ้นในปี 2561 เป็น 6.9 แสนคน หรือร้อยละ 9.5 ของผู้สูงอายุยากจนในระบบ TPMAP ทั้งหมด ซึ่งลดลงคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.1 สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 มีสถานะบรรลุค่าเป้าหมายแล้ว

แผนแม่บทย่อย

การเสริมสร้างทุนทางสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

การเสริมสร้างทุนทางสังคมด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในแต่ละภาคส่วน เพื่อร่วมเป็นภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน สังคม ควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐ และเสริมสร้างศักยภาพองค์กรภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน/องค์กรชุมชน (ภาคีพัฒนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่สนับสนุน และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น) องค์ความรู้ ความรู้ ความสามารถของภาคีเครือข่าย และคนในชุมชนองค์กรชุมชน (รวมถึงการนำเทคโนโลยี สารสนเทศ มาใช้ในการพัฒนาภาคีเครือข่ายและคนในชุมชนองค์กรชุมชน) การบูรณาการการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมรวมทั้งผู้นำ 3 วัย (เยาวชน คนวัยทำงานและผู้สูงอายุ)/ผู้นำชุมชน/ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีศักยภาพ เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดทุนทางสังคมในด้านจำนวนองค์กรชุมชน พบว่า ในปี 2563 มีจำนวน 274.42 แห่งต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.25 จากปี 2562 ในด้านสภาองค์กรชุมชนปี 2564 มีจำนวน 7,795 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 99.62 ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ (7,825 แห่ง) มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิรวม 254,944 คน ซึ่งจากการสอบถามคุณภาพสภาองค์กรชุมชน พบว่า มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น โดยระดับคุณภาพ A มีจำนวน 1,817 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 28.77 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในระดับพื้นที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และมีกลไกสภาองค์กรชุมชนสนับสนุน

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2564

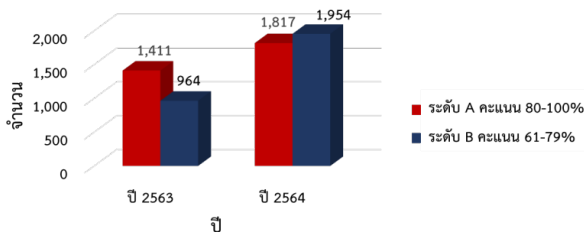

150101

พลังทางสังคม

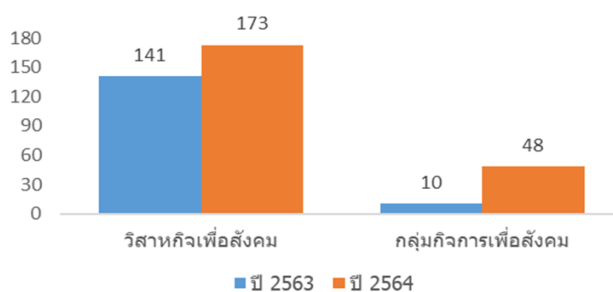
ให้เกิดการหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จนครอบคลุมเกือบครบทุกพื้นที่ รวมทั้งมีการพัฒนาคุณภาพองค์กรให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นกลไกร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านภาคเอกชน ปี 2564 มีผู้ประกอบการ กลุ่มบุคคล ชุมชนที่ดำเนินการผลิตจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลัก จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 173 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 22.69 และจดทะเบียนเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคม จำนวน 48 กลุ่ม เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีเพียง 10 กลุ่ม ด้านสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (Global Compact Network Thailand - GCNT) ซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่ายท้องถิ่น (Local Network) ของโครงการสำคัญในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ สนับสนุนภาคเอกชนให้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และเป้าหมายสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมาย โดยปี 2564 มีสมาชิกจำนวน 89 บริษัท เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 48.33 การดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนด

จำนวนสภามงคลชุมชนระดับ A และ B

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), ณ พฤศจิกายน 2564

จำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จดทะเบียนตาม พ.ร.บ. วิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ.2562

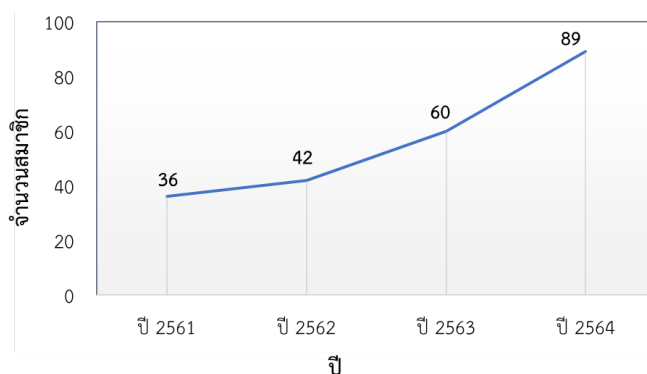

นิยาม :

- วิสาหกิจเพื่อสังคม คือ นิติบุคคลที่ดำเนินการเพื่อสังคม
- กลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคม คือ กลุ่มคน ชุมชน ที่ดำเนินการเพื่อสังคม

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, ณ พฤศจิกายน 2564

สมาชิกเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (GCNT)

ที่มา: เครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (GCNT), ณ พฤศจิกายน 2564

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2563 - 2564 ภาครัฐได้ส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง โดยในด้านการพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2565) ในการพัฒนาศักยภาพ ผู้นำองค์กร การศึกษามาตรการทางภาษี การเงิน การคลัง เพื่อสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม การสร้างความร่วมมือภาควิชาการ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม มีการพัฒนาคุณภาพ สถานองค์กรชุมชน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาท ภารกิจตามพระราชบัญญัติสถานการณ์ ชุมชน พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลและการบูรณาการแผนพัฒนากับหน่วยงาน ในพื้นที่ ในด้านการส่งเสริมความรับผิดชอบ ต่อสังคมของภาคธุรกิจ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจแห่งชาติ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ซึ่งได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง ศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ ระดับจังหวัดแล้ว 36 จังหวัด **ในส่วนของภาคเอกชน** สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม รับขึ้นทะเบียน วิสาหกิจเพื่อสังคม กลุ่มกิจการเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ พัฒนาวิสาหกิจเพื่อ สังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมให้มีความ เข้มแข็ง มีการจัดทำโครงการให้ความรู้ต่าง ๆ อาทิ โครงการ “SE Coaching” รวมทั้งการดูแล สิทธิประโยชน์ตามมาตราต่าง ๆ ของภาครัฐ ในส่วนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ส่งเสริมให้บริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแนวคิดการลงทุนอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึง สิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental Social and Governance หรือ ESG)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการแพร่ ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต้องให้ความสำคัญต่อการสร้าง ความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ เอกชน โดยการสนับสนุนของภาครัฐ รวมทั้งการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสื่อสารการทำงาน ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงาน ระยะต่อไป ภาครัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิด การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ผ่านกลไกคณะกรรมการที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ภาคประชาสังคม คณะกรรมการส่งเสริมการจัด สวัสดิการสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ คณะกรรมการ ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เป็นต้น รวมทั้งมีการจัด เวทีเพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะ (Public Space) ทั้งใน รูปแบบ Onsite และ Online เพื่อให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการ ทำงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ในด้านการพัฒนา ศักยภาพองค์กรชุมชน ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง สร้างการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการขับเคลื่อนงาน อาทิ การใช้สื่อสังคม ออนไลน์ในการรวมตัวการทำกิจกรรมการพัฒนา ชุมชน/สังคมในพื้นที่จริง รวมทั้งการเสริมสร้าง ความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนต่างวัย เพื่อร่วมกัน พัฒนาสังคมให้มีความสมดุล และยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

**ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ
เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น**

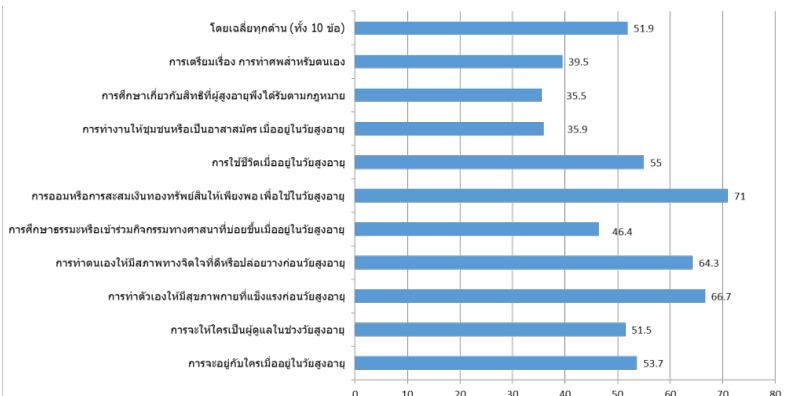
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อมอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 60 เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี ทั้งหมด

การเตรียมความพร้อมประชากรเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยเฉพาะกลุ่มประชากรอายุ 25 - 59 ปี ให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรสูงวัยที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการดำรงชีวิต และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมเข้าสู่สังคมสูงวัยได้ทันต่อสถานการณ์ โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้ / ความรอบรู้ในความสำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ ทั้งความพร้อมด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และสภาพแวดล้อมที่รองรับผู้สูงอายุ ตลอดจนความร่วมมือของทุกภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และกฎหมายที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนประชากรอายุ 25 - 59 ปีที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25 - 59 ปีทั้งหมด พบว่าในปี 2559 มีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุของประชากรวัย 25 - 59 ปี มีเพียงร้อยละ 51.9 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 60 ในปี 2565

การเตรียมการก่อนยามสูงอายุ

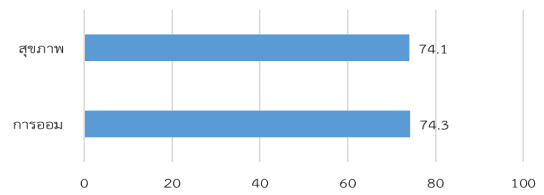

ที่มา: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

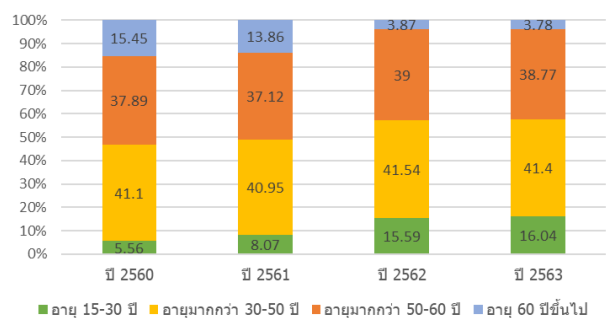
ทั้งนี้ ในปีเดียวกัน จากข้อมูลประชากรในช่วงอายุ 50-59 ปีที่มีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ พบว่า มีการเตรียมพร้อมด้านการออม ร้อยละ 74.3 และการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงก่อนสูงวัย ร้อยละ 74.1 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูล การออมของกองทุนการออมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2560 - 2563 ประชากรกลุ่มอายุมากกว่า 30-50 ปี และ กลุ่มอายุมากกว่า 50-60 ปี มีการออมมากกว่ากลุ่มประชากรช่วงอายุ 15-30 ปี และ อายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ กลุ่มประชากรช่วงอายุ 15-30 ปี เริ่มมีการออมเพิ่มมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าประชากรให้ความสำคัญในการเตรียมการด้านการออมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ร้อยละของประชากรที่มีการเตรียมตัวด้านต่าง ๆ ช่วงอายุ 50-59 ปี พ.ศ. 2559

ที่มา: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้อยละการออมของประชากรแต่ละช่วงวัย

ที่มา: กองทุนการออมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2564 ภาครัฐและภาคีเครือข่ายได้มีการเตรียมความพร้อมประชากรก่อนยามสูงอายุเพื่อให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเตรียมการเพื่อรองรับสังคมสูงวัย การเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุ ความเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ อาทิ โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย (กรมกิจการผู้สูงอายุ) การส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อรองรับสังคมสูงวัย (กรมอนามัย) เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง เพิ่มปัจจัยปกป้องก่อนเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในผู้สูงอายุโดยการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ด้านเศรษฐกิจ อาทิ โครงการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่จำเป็นและตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หลากหลายมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยการคุ้มครอง) เพื่อการประกันภัยการดูแลระยะยาว (Long Term Care Insurance) และการประกันภัยที่สนับสนุนการรักษาสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรวัยแรงงานสามารถเข้าถึงการประกันภัยและสามารถเลือกใช้การประกันภัยเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงและวางแผนการเงินการส่งเสริมการออม ด้านสังคม อาทิ โครงการเสริมสร้างส่งต่อ และสืบสานคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ “แก่อายุมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ” (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ) เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประสบการณ์การทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมในสังคม และด้านสภาพแวดล้อม รวมถึงแนวทางการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุให้แก่กลุ่มภาคีเครือข่ายและกลุ่มประชากรอายุระหว่าง 25 - 59 ปี เพื่อให้เป็นประชากรสูงวัยที่มีคุณภาพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยการรับรู้และตระหนักรู้ในความสำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ และองค์ความรู้/ความรอบรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุในทุกมิติ

150201

พลังทางสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60 ภายในปี 2565 ยังคงเป็นความท้าทายเนื่องจากการเสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยและการเตรียมความพร้อมในทุกมิติยังไม่สามารถเข้าถึงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนยามสูงอายุผ่านรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับทุกช่วงวัย นอกจากนี้ระบบสวัสดิการและบริการทางสังคมที่ครอบคลุมกลุ่มประชากรสูงวัยและที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตยังมีการกระจายของสวัสดิการภาครัฐไม่ทั่วถึงและเป็นธรรมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนา อาทิ ระบบบำนาญ ระบบการออม และระบบสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายเพื่อสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุที่จำเป็นด้วยรูปแบบที่เหมาะสม รวมทั้งต้องศึกษา ออกแบบระบบสวัสดิการและบริการทางสังคม ตลอดจนการปรับปรุงนโยบายเพื่อการบริหารจัดการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความครอบคลุมและสามารถรองรับความต้องการของทั้งประชากรสูงวัยวันนี้และผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่มีระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันบางประเภทไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ ภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการมุ่งเน้นและเร่งเตรียมการประชากรก่อนยามสูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นประชากรสูงอายุที่มีคุณภาพสามารถพึ่งพาตนเองและเป็นพลังในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรเน้นการสนับสนุน ส่งเสริมความเข้าใจและให้ความรู้ในการเตรียมความพร้อมแก่ประชากรในทุกช่วงวัยผ่านรูปแบบที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะกลุ่มประชากรช่วงอายุ 25 – 59 ปี เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มประชากรดังกล่าวให้มีความพร้อมเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพในทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ โดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมที่รองรับผู้สูงอายุ อาทิ การจัดให้มีอารยสถาปัตย์ บริการสาธารณะ/สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งควรมีการติดตามและประเมินระดับการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระยะต่อไปได้ทันสถานการณ์ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลการคาดประมาณประชากรที่จัดทำขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนนโยบายและแผนงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะทำให้คนไทยเป็นประชากรที่มีคุณภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา คลอดเป็นทารก เติบโตขึ้น ได้รับการศึกษาเป็นแรงงานและผู้ผลิตที่มีคุณภาพ มีสุขภาพที่ดี มีรายได้มั่นคงและเพียงพอต่อการดำรงชีพ จนกลายเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี มีความมั่นคงด้านรายได้ มีส่วนร่วมและเป็นพลังของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพตลอดช่วงชีวิต

แผนแม่บทย่อย

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างต่อเนื่อง

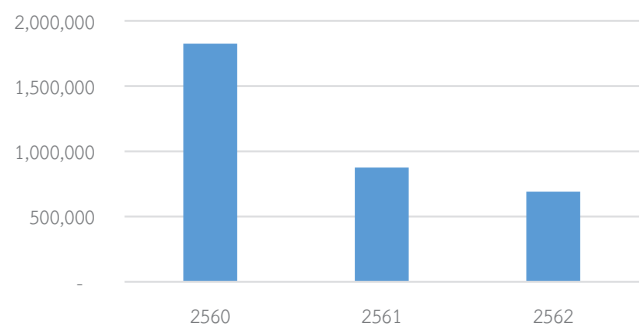
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง เหลือร้อยละ 10

การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบคลุมการมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและจิต มีสังคมเอื้ออาทร ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัย มีหลักประกันความมั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้ มีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชน และสังคม และมีโอกาสเข้าถึงข้อมูล และข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันความเจ็บป่วย ส่งเสริมด้านรายได้ ฝึกอาชีพ จัดหางาน ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และระบบ สาธารณูปโภค ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม สร้างสังคมของการเกื้อกูล ในกลุ่มผู้สูงวัย รวมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการก้าวสู่การเป็น สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete - Aged Society)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยตัวชี้วัดภายใต้ แผนแม่บทย่อย คือ สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ความยากจนหลายมิติลดลง โดยข้อมูลในระบบ ข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติมีจำนวน ลดลง คือ จาก 8.8 แสนคน หรือร้อยละ 12 ของ ผู้สูงอายุยากจนทั้งสิ้นในปี 2561 เป็น 6.9 แสนคน หรือร้อยละ 9.5 ของผู้สูงอายุยากจนในปี 2562

จำนวนผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นวาระระดับชาติ และจัดทำแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561 ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมประชาชนเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ ส่งเสริมระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ โดยพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการกำหนดนโยบายและการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ในปี 2563 - 2564 ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้การดูแลผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม พัฒนาทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสนับสนุนให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในการสร้างงาน สร้างรายได้ การสร้างอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุเชิงป้องกัน โดยให้ชุมชนท้องถิ่น และครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมแบบบูรณาการ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เนื่องจากผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มวัยที่มีความเสี่ยงสูง เช่น โครงการศูนย์ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร โดยกรมธนารักษ์ ที่นำที่ราชพัสดุมาสร้างที่พักอาศัยพร้อมอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีระบบการดูแลสุขภาพและสวัสดิการอื่น ๆ แบบครบวงจร โครงการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ กระทรวงแรงงาน ส่งเสริมการมีงานทำและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ อาทิ กิจกรรม 1 อำเภอ 1 ภูมิปัญญา จ้างงานผู้สูงอายุมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ โครงการส่งเสริม

อาชีพ ผู้สูงอายุ พฒพลังตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เน้นการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) และวัยกลาง (70-79 ปี) ที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง ที่นำไปสู่การสร้างอาชีพหลายมิติ เช่น การเกษตร อาหาร-เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย ของใช้ของตกแต่ง ของที่ระลึก เป็นต้น โครงการพัฒนาระบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในชุมชนแบบบูรณาการ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเชิงป้องกัน ให้ผู้สูงอายุไทยมีสุขภาพดี และมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ตลอดจนผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลและบริการด้านสาธารณสุขถึงที่บ้านอย่างต่อเนื่องด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น โครงการพัฒนาสุขภาพ และคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในยุค New Normal กระทรวงการอุดมศึกษาฯ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับศักยภาพ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคม พัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วนและนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

ในภาพรวม ในปี 2564 ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และสภาพแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ผู้สูงอายุได้รับการเพิ่มทักษะและจัดหางานอย่างเหมาะสม 165,927 คน ซึ่งเกินกว่ากลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ 77,000 คน ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองทางสังคมให้พึ่งพาตนเองได้ เพิ่มขึ้น 148,545 คน จากในปี 2563 ที่ได้รับการคุ้มครอง

ทางสังคม 112,279 คน รวมทั้งเข้าถึงการดูแลสุขภาพ 11,315,070 คน และมีที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 4,020 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 3,222 แห่ง นอกจากนี้ ยังปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย ตลอดจนปรับปรุงสถานที่สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและคนทุกวัย (ข้อมูลจากกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยังคงมีประเด็นท้าทายในหลายประเด็น อาทิ ด้านรายได้ ปัจจุบัน มีการยืดเวลาเกษียณอายุการทำงาน และจ้างงานผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้เฉพาะทาง หรือองค์ความรู้ในสาขาขาดแคลน แต่แรงงานสูงอายุจะไม่สามารถรู้เท่าทันทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงได้เท่าแรงงานอายุน้อย นอกจากนี้ การจ้างงานแรงงานสูงอายุกลุ่ม Blue Collar เป็นการจ้างงานที่ต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เป็นปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ด้านสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุ ขาดมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เหมาะสมและครอบคลุม ขณะเดียวกัน ภาครัฐไม่สามารถจัดศูนย์ดูแลด้านที่อยู่อาศัยให้ครอบคลุมผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบาก รายได้น้อย ไม่มีครอบครัว ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เนื่องจากสถานสงเคราะห์คนชราของภาครัฐรองรับจำนวนผู้สูงอายุได้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ บทบาทของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุถูกลดบทบาทและความสำคัญในสังคม เนื่องจากถูกมองว่าสุขภาพไม่แข็งแรง เกิดภาวะความเจ็บป่วยได้ง่าย การสื่อสารกับคนทั่วไปมีจำกัด มีผลให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ในบ้านและมีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ หมดคุณค่า เป็นภาระให้ลูกหลาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความมั่นคงทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ สร้างโอกาสและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ ส่งเสริมการจ้างงาน ให้ความสำคัญกับการจ้างงานผู้สูงอายุใน Service Sector ที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและต้องมีความปลอดภัย แทนที่งานในภาคเกษตรกรรมหรือโรงงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุ ขยายการจ้างงานสำหรับแรงงานผู้สูงอายุที่ยังคงมีศักยภาพทำงานได้ภายใต้หลักการของ “ความสมัครใจ” ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถกลับเข้าสู่ระบบแรงงานได้อย่างทั่วถึง สามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต ภาครัฐควรวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ กำหนดมาตรการเชิงนโยบายในทุกกระดับ ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความแตกต่างของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ รูปแบบการอยู่อาศัย และพื้นที่อยู่อาศัย รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณ การสร้างโอกาสในด้านศักยภาพแก่ผู้สูงอายุ ผ่านกลไกรูปแบบชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ และองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและทางสังคม ให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐควรนำกลไกของศูนย์จัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัดและระดับต่าง ๆ ประกอบด้วย ศจพ.จ. ศจพ.กทม. ศจพ.อ. ศจพ.ข. ศจพ.อปท. และทีมปฏิบัติการในระดับพื้นที่ เพื่อใช้เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุดมากขึ้นทั้งในระดับบุคคลและระดับครัวเรือนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

